

Draw-A-Person Test

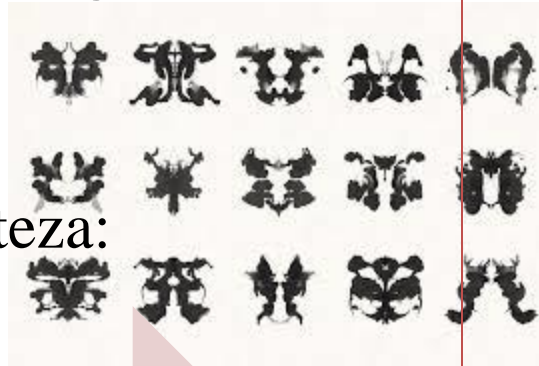

Projektivne tehnike

**Mahover – crtež
ljudske figure**

Šta je to?

- Koren je u dinamskoj i analitičkoj psihologiji (iracionalna psihologija)
- Forma prilagođena testovnom ispitivanju, kao odgovor na neuspeh itervjua
- Roršah, TAT, Mahover, TNR: PROJEKCIJA
- U osnovi se nalazi Frankova projektivna hipoteza:

Nestrukturirani stimulus

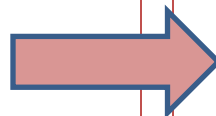
Subjektivno stanje praznine,
nelagodnosti

Osmišljava prazninu
pridajući sopstvene osobine

NESVESNO!!!

Osnovne odlike

1. Neodređen stimulus
2. Otvoren sistem izbora odgovora
3. Podsticanje slobode odgovora
4. Teorija projekcije testovnog ponašanja
5. Psihodinamska interpretacija nalaza

- Dodatno pojačano instrukcijom
- Maksimum slobode i kreacije
- Odgovor ne podleže vrednosnim sudovima, to je proces strukturiranja – njegove osobine ličnosti

Različiti pristupi procesu projekcije u test situaciji

- Da li je projekcija u test situaciji identična projekciji kao mehanizmu odbrane?
- Frojd: projekcijom se uvek branimo od potisnutih impulsa i navala anksioznosti. Unutrašnja drama se eksternalizuje i to se očitava na testu.
- Mari: nije isto, da bi ispitanik radio projektivni test mora da ima osobinu distance – shvata da je to igra (primitivni i psihotični to nemaju).
- Olport: to je glupost, ista saznanja ćemo dobiti i ako pitamo direktno pacijenta
- Rapaport: ego psihologija – opažanje, osmišljavanje, direkcija, su Ego procesi i zato treba primeniti Ego model testovne projekcije

- Kognicija i projekcija – **RAPAPORT**
- Ključni problem je odnos afekta i mišljenja: dok ne reši problem mora da odloži impuls. Ako je ego slab, loše hendluje anksioznost i odgovori su ispod nivoa sposobnosti. Isto i jaka inhibicija.
- Značajan uticaj anksioznosti.

- Projekcija i apercepcija – **BELAK**
- Apercepcija je pridavanje subjektivnog značenja stimulusu. To je neophodno da bi se on inkorporirao u postojeće iskustvo.
- Nestrukturirani stimulus provocira postojeći fond iskustva (apercepciju) koji značajno menja proces opažanja – perceptivna distorzija.
- Senzitivizacija
- Eksternalizacija (naknadno)
- Standardna projekcija
- Invertna projekcija (reakciona formacija).

Katelova teorija projekcije

- Razlikuje mispercepciju od projekcije. Mispercepcije su pogrešna opažanja, a ne apercepcija.
- Projekcija je samo ono što podrazumeva **nesvesne procese usled latentnog konflikta**, a sve ostalo su greške u opažanju.

1. Naivna mispercepcija: glupost i primitivizam – naivni odgovori – ‘to je tako jer svi tako misle’
2. Autistička: odgovori pod uticajem sopstvenih želja ili vrednosti (nema latentnog konflikta)
3. Povezivanje na osnovu jakog afekta (prethodnog iskustva), ali svesno
4. Ego-odbrambena je prava projekcija (projekcija+reakciona formacija)

- Analizom odbrambenih mehanizama se saznaje sadržaj potisnutog, odnosno nesvesnog (dinaceutivne tehnike).
1. Potiskivanje – preferencija tipa humora (vicevi)
  2. Identifikacija – testovi u kojima se ispituju stavovi i vrednosti
  3. Racionalizacija – sarkazam i agresivnost u opisu priče koja se odnosi na neku potrebu ili vrednosni sistem
  4. Reakciona formacija – upotreba ‘mora’, ‘treba’. Isključivost i stroga moralna pravila, fanatičnost, preterivanje.
  5. Fantaziranje – mašta, likovi iz knjiga, filmova, hobi

Mahover tehnika

- **Prednost:** kratko traje, dobar odziv – personološka provokativnost i psihodinamska interpretacija
- **Nedostaci:**
  1. subjektivan
  2. Višestruko značenje simbola
  3. Interpretacija zavisi od visprenosti i iskustva kliničara
- Pretpostavka je da crtež odražava aktuelne potrebe, ali i latentne konflikte
- Dva aspekta:
  - Naturalistički – ‘šta je pisac hteo da kaže’, sadržaj onoga što je nacrtao
  - Dijagnostički – grafomotorni pristup gde svaka specifičnost i idiosinkratičnost ima lično značenje i nosi informaciju o samoj ličnosti
  - Problem: profesionalni crtači

Stimulus

Odgovor

- Prazan list papira savijen na pola
  - Grafitna olovka sa gumaticom
  - Uputstvo:
    - a. Molim vas nacrtajte jednu ljudsku figuru
    - b. Sada nacrtajte figuru suprotnog pola
- Što opštije uputstvo, koje ostavlja maksimum slobode izbora odgovora

- Dve ljudske figure
- Beleži se svako potpitanje, prati se ponašanje ispitanika tokom ispitivanja
- Otpor se rešava najčešće utehom...

Obrada: inventarisanje, grafološki pristup, ocenjivanje upadljivih elemenata, psihodinamsko tumačenje

1. inventarisanje

- Šta je nacrtao, da li je crtež potpun – šta nedostaje, koliko je okićen ili siromašan
- Lista elemenata: (cela figura, glava, trup i ekstremiteti)
- Glava i elementi glave (oči, zenice, nos, usta, brada, uši obrve, trepavice)
- Vrat, ramena, struk, ruke, noge, prsti, stopala
- Odelo-bez, osnovno ili okićen

2. Kako je nacrtao

Ima nekoliko koraka

1. Grafološki pristup
2. Kriterijum greške crtanja
3. Psihoanalitička simbolika

Standardizacija projektivne tehnike?!?

2. Grafološki pristup:

- crtež je osoba na podlozi. To je odnos osobe prema okolini.
- Veličina crteža
- Udaljenost od ivica, gore –dole, i straničnih linija; odnos prema vertikalnoj osi
- Proporcionalnost delova tela
- Stabilnost i simetričnost figure
- Snaga pritiska na hartiju
- Kvalitet rada (brižljiv, nemaran, bizaran)
- Naglašavanje zona (gornje, donje, srednje)

3. Ocenjivanje upadljivih el.

Ocenjuje se značenje elemenata koji nedostaju

1. Izostavljanje
2. Unakazivanje
3. Brisanje i popravljavanje
4. Senčenje i mrljanje
5. Prozirnost
6. Ali i sve drugo što odstupa

4. Znaci i njihovo značenje

Svaki element ima dubinsku simboliku. Problem.

Rešenje:

1. Intervju pre i posle
2. Poslednja tehnika
3. Prvo celina, a onda delovi – delovi samo u odnosu na celinu

Upozorenje: Mahover je dopuna, nikako primarna tehnika!!!!

Determinante crteža

1. Ličnost u tom momentu – odražava sebe ili ja
2. Samim tim, može se menjati u zavisnosti od aktuelnih dešavanja
3. Odražava telesno ja – koncept telesne šeme i telesnog identiteta
4. Najznačajniji kontekst: odražava razvojne konflikte u fazama definisanim kroz telesne (erogene) zone
5. Nije samo odraz aktuelnog, nego i projekcija nesvesnog (nagomilanih potisnutih impulsa), zato delovi imaju simboličko značenje

Dijagnostički elementi

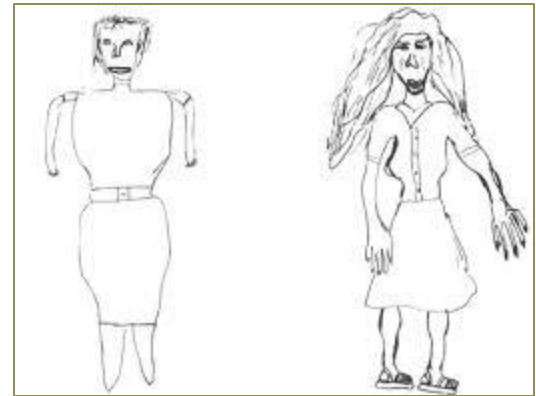
1.Redosled crtanja figura nije slučajan.

Prva figura ima primarni značaj i može biti – stvarno Ja, idealno Ja, odbačeno Ja.

To je seksualni identitet i identifikacija sa roditeljem.
Reprezentuje svesno ja i telesno ja. Ono je izraz a ne ekvivalent nesvesnog.

Druga figura može biti – idealno Ja, moj partner, roditelj ; uvek je dopuna prve figure

Kada se ispravi hartija – **odnos između dve figure**

glava	oči	uši	Nos	usta
<p>Intelektualne aspiracije</p> <p>Racionalna kontrola i koncept Ja</p> <p><u>Velika glava:</u></p> <p>Intelektualci</p> <p>Zavisne ličnosti</p> <p>Ruminacije</p> <p>Rigidna kontrola seksualnih impulsa</p> <p>Psihopate</p> <p><u>Adekvana veličina</u> – ‘normalni’ i njima najbližiji</p> <p>neurotici</p> <p>Psihotični-<u>dismorfolično</u></p>	<p>‘ogledalo duše’ i kontakt sa svetom. Zenice daju izraz.</p> <p><u>Širom otvorene</u> – budnost, ranjivost, paranoičnost, ne prihvatanje agresivnosti.</p> <p><u>Zatvorene,</u> sužene ili bez zenica: povučeni, izbegavajući, izolovani</p> <p><u>Naglašene</u> detaljima: nezreli, egocentrični, narcistični, homo.</p>	<p>Upadljive, a najčešće <u>izostavljene</u></p> <p>Zamaskirane kosom, naročito kod ženske figure.</p> <p><u>Naglašene uši</u> – osetljivost na mišljenje drugih, paranoičnost (ali samo uz naglašene oči).</p> <p><u>Velike uši</u> – halucinacije ili bizarnost</p>	<p>Tipična seksualna simbolika.</p> <p><u>Odsustvo nosa</u> – regresivno, infantilno, problemi u domenu muške seksualnosti</p> <p><u>Prenaglašen nos-</u> maskulina natkompenzacija</p> <p><u>Oštećeni nosevi</u> – strah od kastracije, onanija</p>	<p><u>Naglašena usta</u> – zavisne ličnosti i oralno agresivne; alkoholičari, depresivni</p> <p><u>Potenciranje veličine i otvora usa</u> – naglašene receptivne potrebe i zavisnost.</p> <p><u>Ravna linija.</u> ćutanjem se brani, kontroliše agresiju</p> <p><u>Napućena usta</u> u obliku penisa- konflikt u domenu seksualnosti</p>

Vrat

- Povezuje glavu (racionalno) sa ostatkom tela (libidinozno i agresivno).
- Naglašen, ukočen ili tanak vrat – stroga moralna kontrola i neusaglašenost emocionalnog i racionalnog.
- Kratak, nenaglašen ili izostavljen vrat – slaba kontrola impulsa, tvrdogalvost i regresija, hendikepiranost
- Širok i debeo vrat – impulsivnost, psihopate

Trup

- Zaobljen – nedostatak agresije i niža maskulinitet
- Ramena daju oblik, kao i struk u odnosu na donji deo tela.
- Četvrtasti – psihopate, agresija
- Izostavljen, deformisan – sch
- Upadljivo smanjen – nezadovoljstvo svojim telesnim izgledom
- Disproporcionalno velik – nagonski konflikt
- Kostur – smanjen Ego, somatska dezorganizacija
- Brisanje i senčenje ramena – preokupacija idejom muževnosti
- Ženska figura sa naglašenim ramenima – muški protest

Ruke

- Odnos prema drugima.
- U pokretu, aktivne – dinamičnost i inicijativa.
- Onemoćale, oklembesene – odsustvo inicijative, bezvoljnost
- Isturene i krute ruke u odnosu na simetriju – revolt, pretnja, agresija
- Isturene ali neukrućene ruke – dominira u društvu, zabavlja, nameće se svojim vrednostima.
- Izostavljanje ili prikrivanje-konflikt ili samokažnjavanje i osećanje krivice. Najčešće kod Sch i depresije. Efekat je pojačan senčenjem, brisanjem..

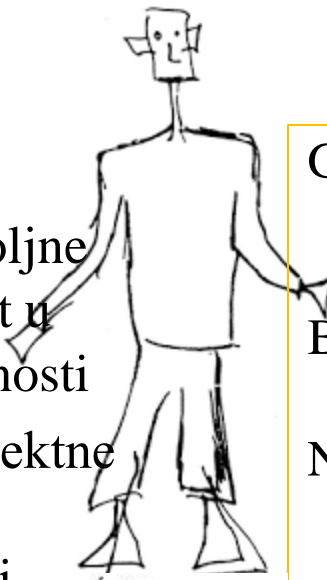
Šaka i prsti

- Šaka – egzekutivni deo ruke, dakle izvršna efikasnost u socijalnim odnosima.
- Značenje je u odnosu na prste.
- Stisnuta u pesnicu ili rašireni prsti kao lepeza – otpor ali i bes, agresija
- Končasti, produženi prsti – zavisna ličnost, anksioznost, regresija, istovremeno želi kontakt i plaši ga se.

Noge i stopala

- Kontakt sa realnošću.
- Bez jasnih linija, samo spoljne konture ili obrisi – konflikt u domenu istopolne seksualnosti
- Muške noge kod žene, korektne na muškoj figuri – narcisi, seksualno nezreli muškarci
- Velika ili mala stopala – nesigurnost u društvu
- Detaljisanje – kompenzacija nemogućnosti da se kreće
- Prsti na nogama – patološka agresija

Grudi i odeća

Grudi su izraz seksualnog identiteta i zrelosti, ali i odnos sa majkom (dojenje).

Brisanje, senčenje, džepovi – psihoseksualna nezrelost

Naglašene grudi i karlica – okupiranost dominantnom majkom ili reroaktivne težnje

Jedva označene grudi – škrtost u davanju hrane i ljubavi

ODEĆA: narcisi tela ili narcisi odela

Prvi su egocentrici opsednuti vežbanjem i autoerotikom kao zamenom za seksualnost, shizoidni poremećaj ličnosti

Drugi su površni, želja za dominacijom i manipulacijom, psihopate

profili

1. NEUROZE

Mala, ali korektno prikazana figura.

Povučena u ugao, skupljena ili sedi

Slab pritisak na hartiju

Isticanje glave

Sastavljene noge

Brisanje, senčenje, moguće male deformacije

Depresija

Mala, skupljena figura

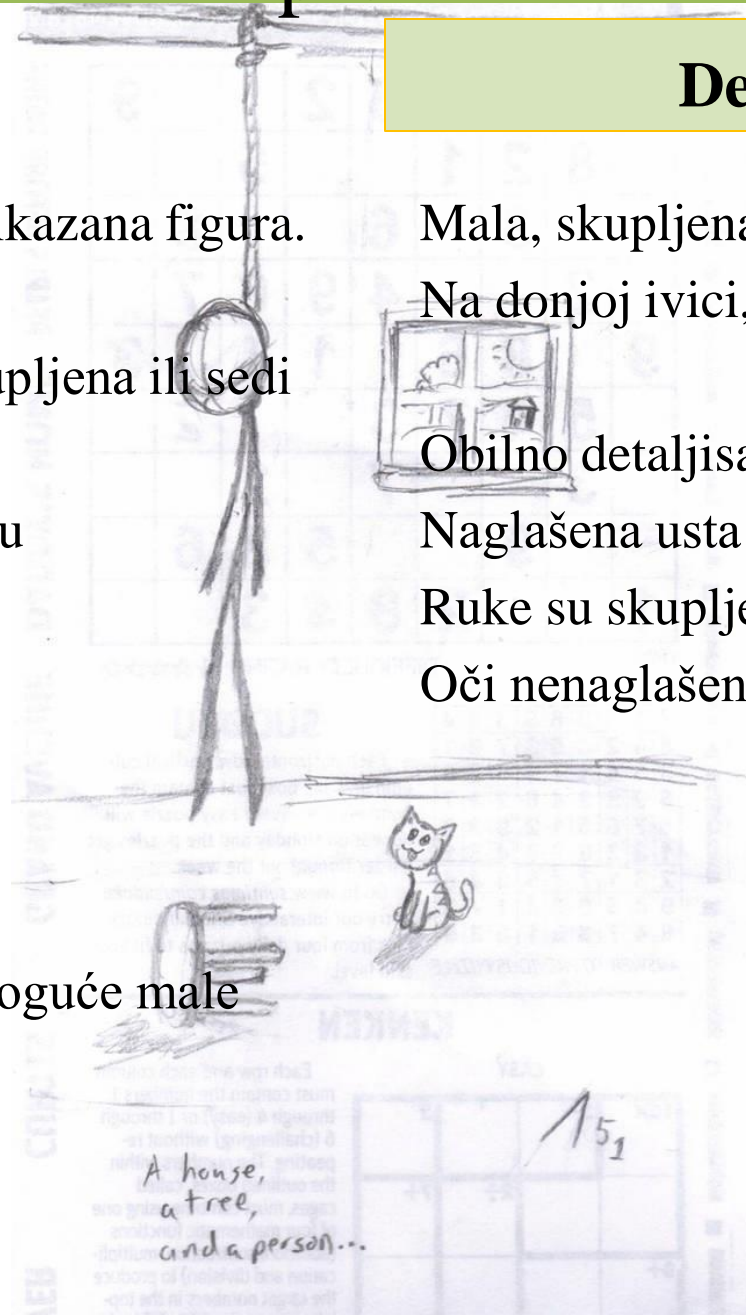
Na donjoj ivici, potonula

Obilno detaljisanje

Naglašena usta ili su usta izostavljena

Ruke su skupljene ili sakrivene

Oči nenaglašene, moguće zatvorene

2. Shizofrenija

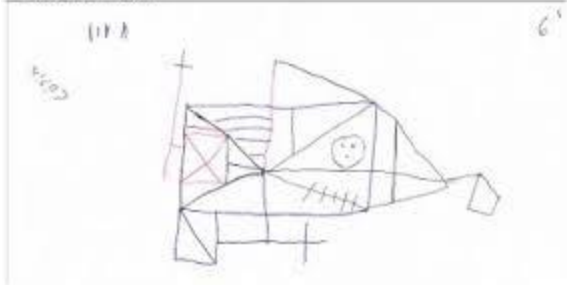
- Prozirnost
- Neposotjana granica tela
- Bizarnost
- Mešanje profila i anfas
- Disproporcionalnost delova tela
- Naglašene oči i uši

3. Paranoidna ličnost

- Velike oči i uši,
- Šiljati prsti raširene šake
- Nešto povećana figura, naglašena glava
- Napet stav figure
- Spontni komentar na kraju crteža

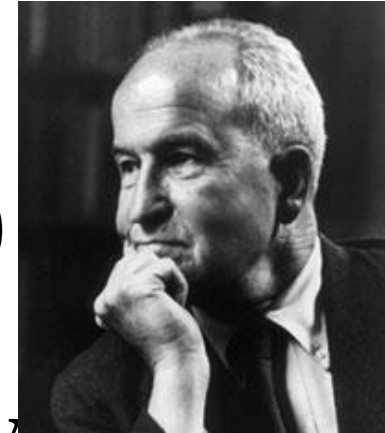
Figure III: Rey's Copy. Man, 37 years old, fourth grade – 15 years of institutionalisation

- Profil ili anfas je odnos prema svetu.
- **Profil** – češće muškarci, okretanje ka sebi, introverzija
- **Anfas** – žene, okrenutost ka svetu, ekstraverzija
- Glava u profilu a telo anfas – socijalne teškoće, adolescenti, osećanje krivice i napuštenosti.
- Različita perspektiva kod dve figure – kontrast između izlaganja svoga ja i odnosa sa suprotnim polom.

TAT

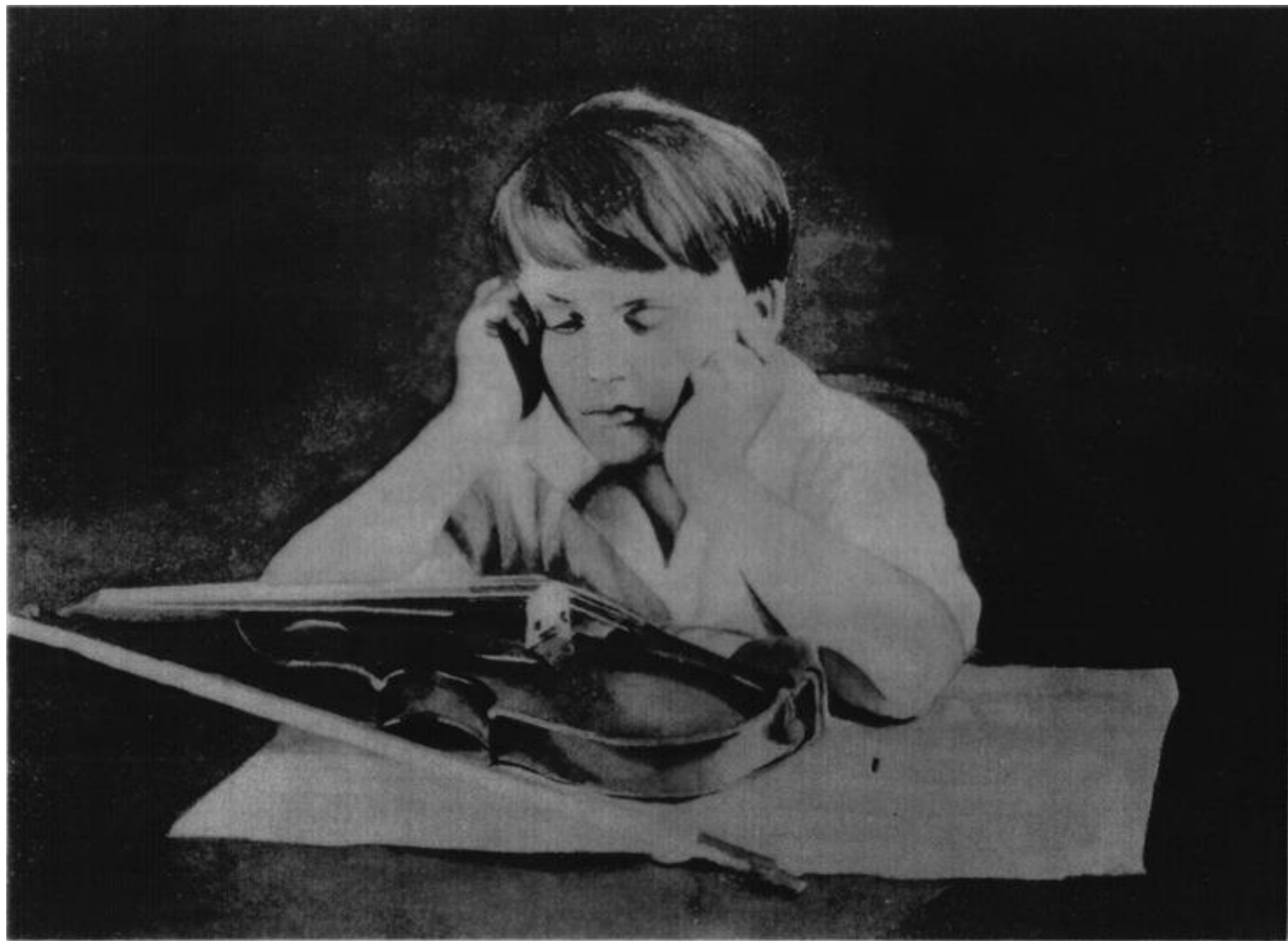
- Henry A. Murray (1893-1988)
- Individualno ispitivanje
- Test pomaže u otkrivanju nesvesnih potreba, konflikta, zapleta.
- Uveo je klasifikaciju od 28 osnovnih ljudskih potreba, koje se realizuju u susretu sa nekim otporom.
- Dinamiku potreba i otpora naziva TEMA.

...

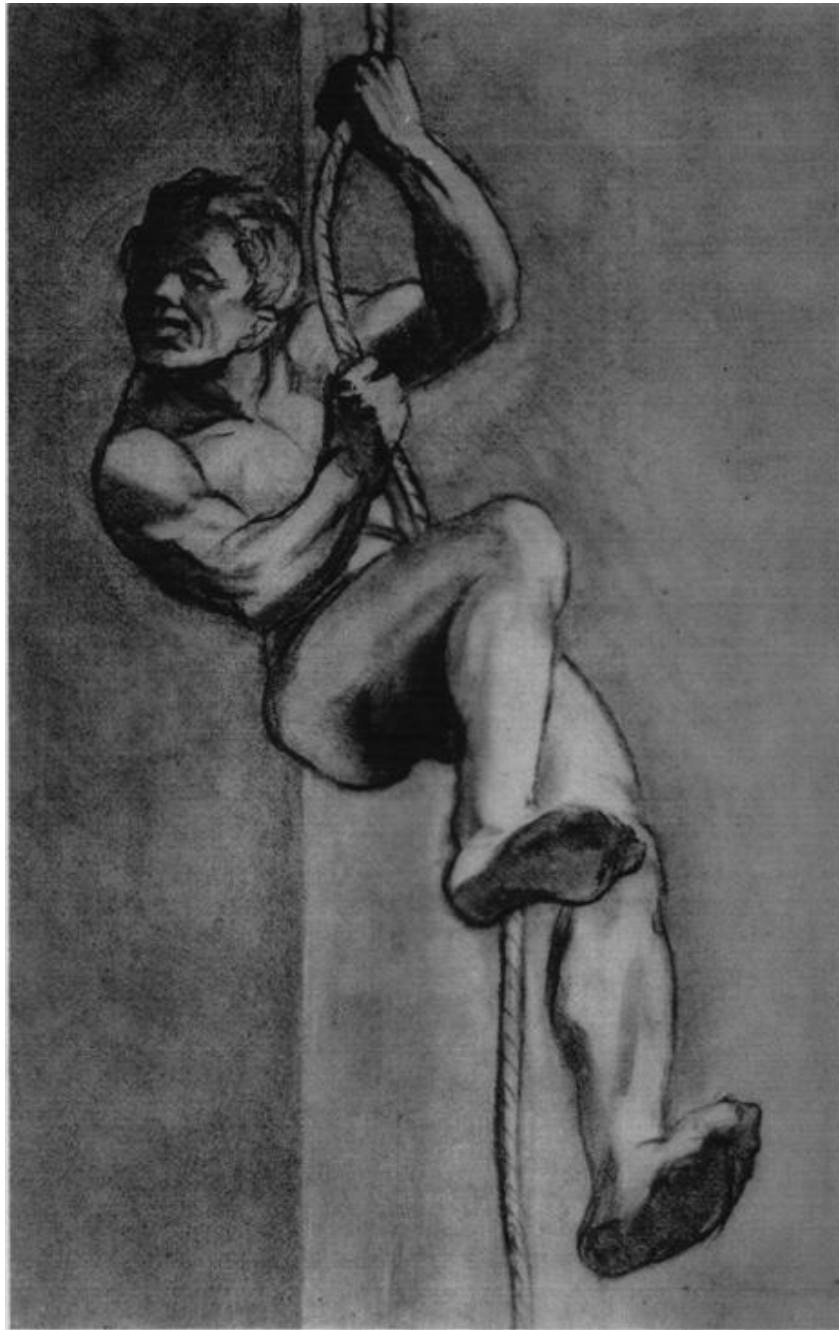
- Priče koje ispitanik smišlja prema slikama TAT su uzorak TEMA koje dominiraju pri organizaciji nesvesne dinamike osobe.
- Standardna je serija od 31 crno bele slike, od kojih je jedna prazna (bela) za koju ispitanik smišlja kratku priču.
- Slike su razvrstane u kategorije za *odrasle, muške, ženske i ispitanike dečijeg uzrasta.*

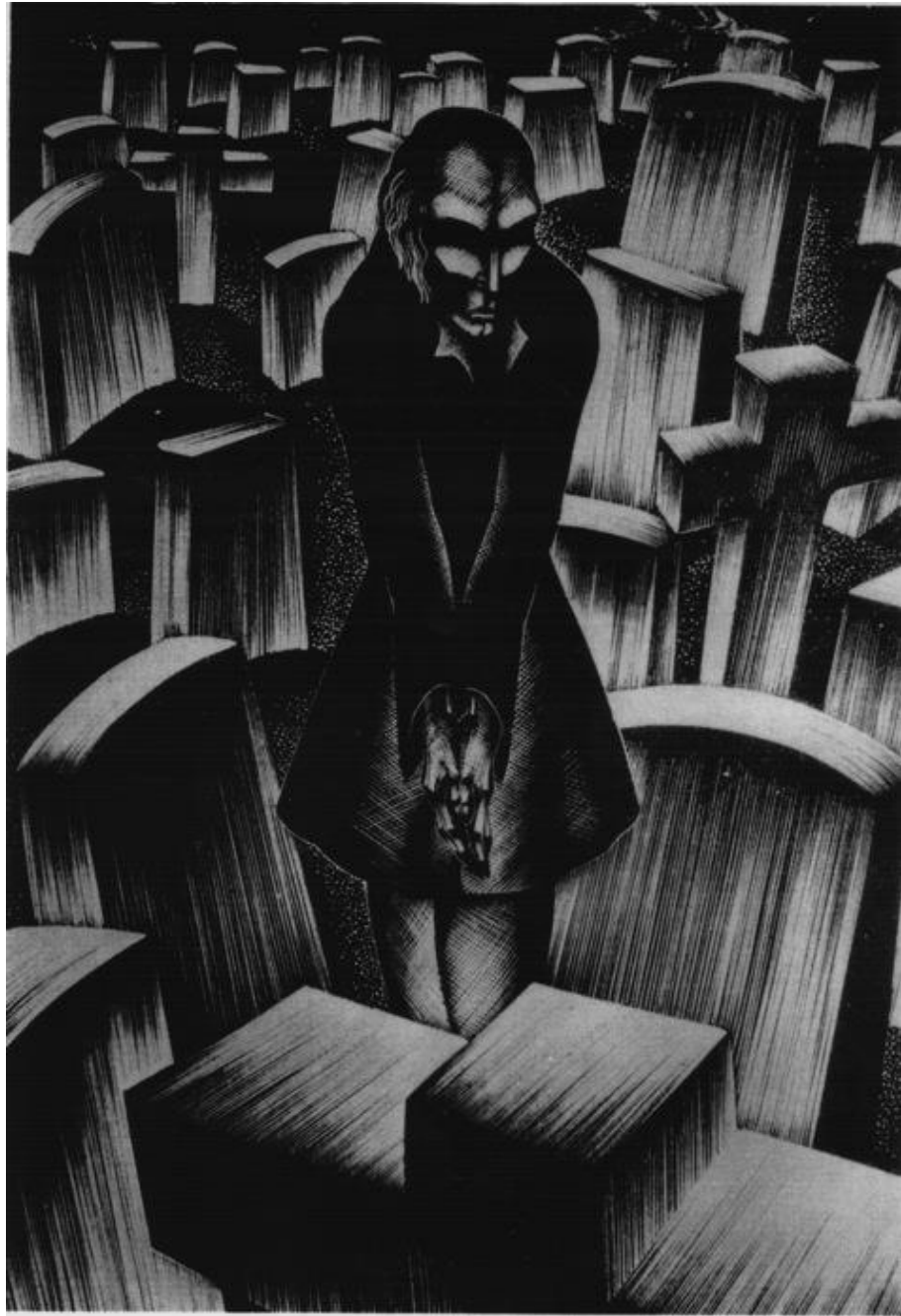

Interpretacija

- Priča se analizira prema sledećim kategorijama:
  - vodeći lik
  - potrebe i stremljenja heroja
  - pritisci i ograničenja koja ometaju heroja
  - tema priče
  - ishod priče.

Slabosti instrumenta

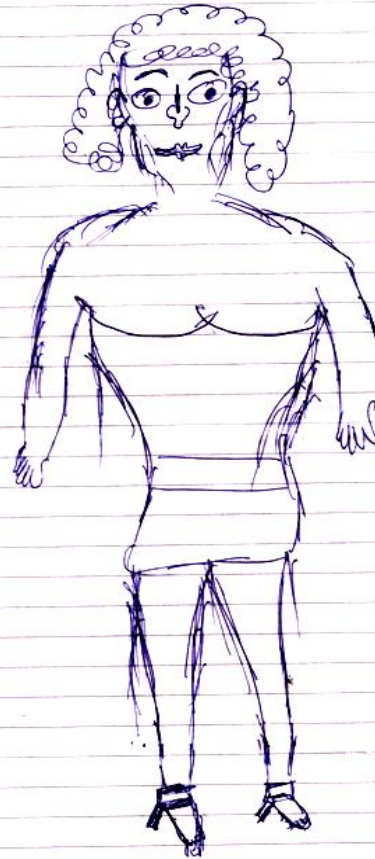
- Ne postoji jedinstvena forma primene, analize i kriterijuma ocenjivanja ovog testa.

Preuzeto iz studije slučaja studenta Ivane Ćirić

Preuzeto iz studije slučaja studenta Milice Grujić

Preuzeto iz studije slučaja studenta Uroša Velića

Preuzeto iz studije slučaja studenta Miše Avramovića

Preuzeto iz naučnog rada:

***"Crtež ljudske figure u istraživanju
psihopatološkog stanja
kod izbeglica
i telesno traumatizovanih osoba"***

autor: Petar Opalić

**Filozofski fakultet Beograd, Univerzitet
u Beogradu - Beograd**

Preuzeto iz naučnog rada:

***"Crtež ljudske figure u istraživanju
psihopatološkog stanja kod izbeglica
i telesno traumatizovanih osoba"***

autor: Petar Opalić

Filozofski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu - Beograd

**Crtež 43-godišnjaka koji
je povredio nogu:
Ljudska figura sa
zadebljanim linijama,
kao i senčenje i
nedostatak linije koja
označava ugroženost
telesne šeme, sa
tendencijom
naglašavanja u svrhu
negiranja.**

Preuzeto iz naučnog rada:

***"Crtež ljudske figure u istraživanju
psihopatološkog stanja kod izbeglica
i telesno traumatizovanih osoba"***

autor: Petar Opalić

Filozofski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu - Beograd

**Crtež nepokretnog
ranjenika iz
Republike Srpske
koji je postao
invalid:
Nedostatak
ruku i nogu.**

Preuzeto iz naučnog rada:

***"Crtež ljudske figure u istraživanju
psihopatološkog stanja kod izbeglica
i telesno traumatizovanih osoba"***

autor: Petar Opalić

Filozofski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu - Beograd

**Crtež ranjenika
koji je povredio
kičmu i
proglašen
invalidom prve
kategorije.**

Preuzeto iz naučnog rada:

***"Crtež ljudske figure u istraživanju
psihopatološkog stanja kod izbeglica
i telesno traumatizovanih osoba"***

autor: Petar Opalić

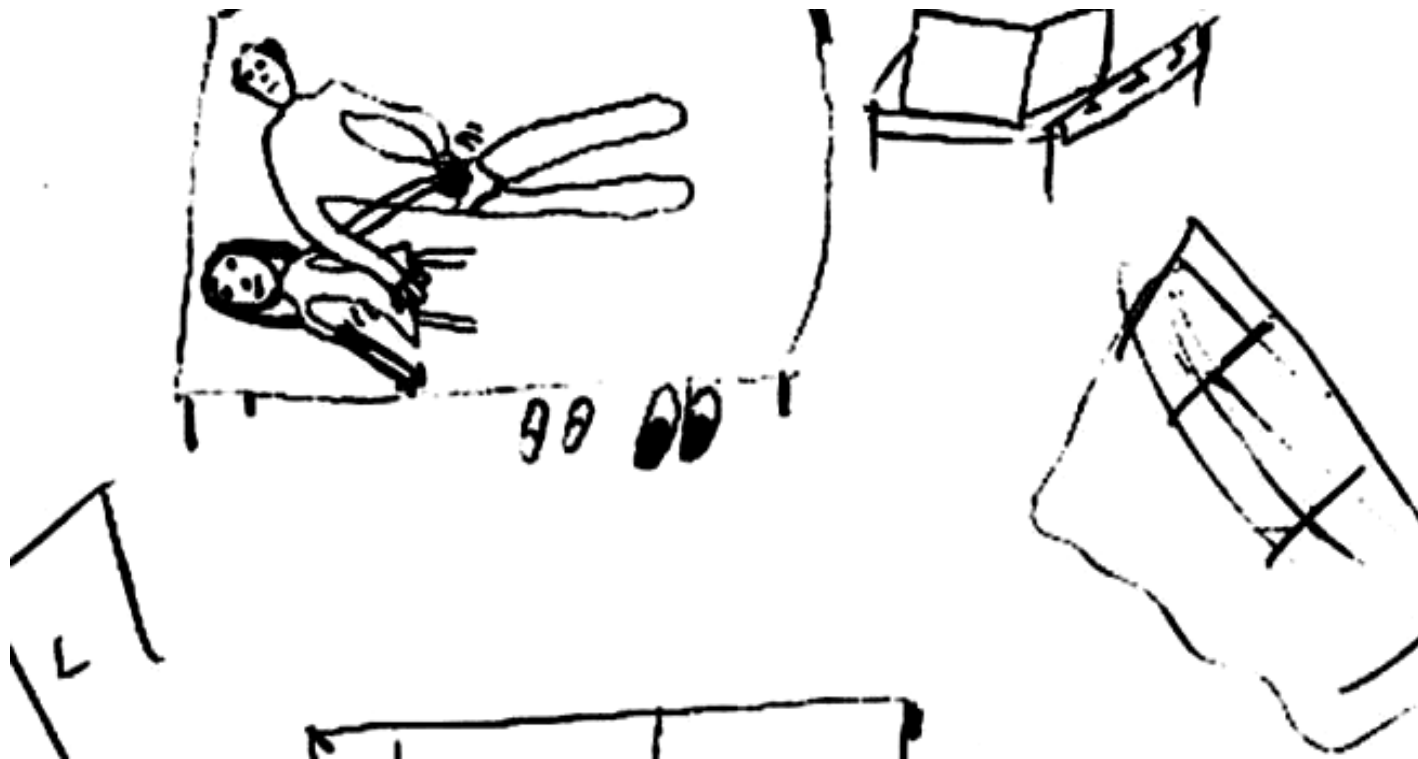
Filozofski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu - Beograd

**Crtež izbeglice iz
Republike Srpske
kojoj je uništena sva
imovina:
Naglašena skučenost
figure, agresivnost i
tuga u domenu
facijalne ekspresije.**

PRIMENA MAHOVER TESTA KOD ZLOSTAVLJANE DECE

... u situaciji kada treba da nacrtaja crtež ljudske figure, dete često u formi crteža projektuje situaciju zlostavljanja ...

PRIMENA MAHOVER TESTA KOD ZLOSTAVLJANE DECE

... u situaciji kada treba da nacрта crtež ljudske figure, dete često u formi crteža projektuje situaciju zlostavljanja ...

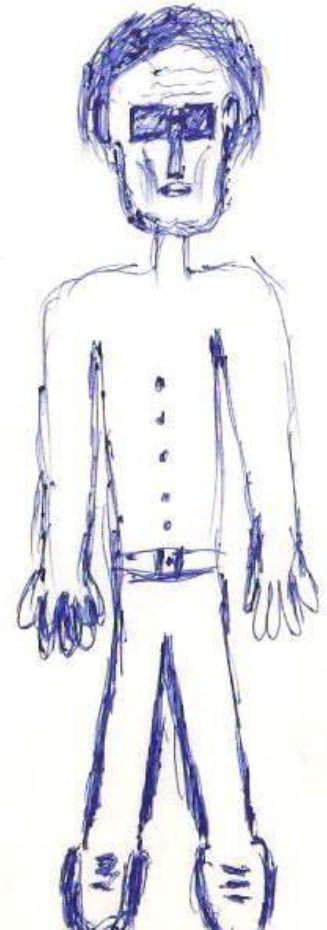
Organicitet usled dugotrajnog alkoholizma, krivično delo ubistvo

9

Paranoidna shizofrenija,
Alkoholizam, ubistvo deteta

A

PP-100T 579

Alkoholizam, ubistvo

Organicitet, alkoholizam, silovanje

II

